

N:o 195.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 29 maj 1908.

— — — — Andra Kammaren den 30 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande af tuberkulos-sjukvårdsanstalter m. m. äfvensom vissa med föranledande af propositionen väckta motioner.

(Särskilda utskottets (n:o 2) utlåtande n:o 1).

Till Konungen.

Genom proposition, n:o 166, af den 3 april 1908 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

1:o att till bidrag för uppförande eller inrättande af tuberkulos-sjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulos-sjukstugor, tuberkulos-sjukhus och tuberkulos-afdelningar på andra sjukvårdsanstalter, på extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 400,000 kronor;

2:o att i afseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande af ifråga-varande statsbidrag besluta:

a) att, innan statsbidrag beviljas, anstalten skall vara till läge, plan och ritningar pröfvad och godkänd i den ordning, Kungl. Maj:t bestämmer;

b) att statsbidraget må bestämmas till högst en fjärdedel af den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga byggnadskostnaden, däri ej inberäknad utgift för anskaffande af byggnadstomt, dock med den inskränkning:

att statens bidrag icke må öfverskrida 1,000 kronor för hvarje sjukplats, vederbörande anstalt beräknas rymma, samt

att för län eller stad, som ej deltagar i landsting, statsbidrag ej i något fall må utgå till flera sjukplatser än en på hvarje tusental af länets eller stadens invånare, med undantag beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där statsbidrag må utgå för hvarje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet;

c) att statsbidrag må utbetalas först sedan vederbörande anstalt blifvit afsynad och godkänd; och

d) att Kungl. Maj:t i öfrigt må föreskrifva de bestämmelser och villkor, som för statsbidragets åtnjutande kunna finnas lämpliga att stadga; samt

3:o) att medgifva, att landsting, kommuner, föreningar och enskilda må, efter af Kungl. Maj:t i hvarje särskildt fall verkställd pröfning, utan kostnad eller årlig ersättning på de villkor i öfrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, undfå upplåtelse af för anläggning af tuberkulossjukvårdsanstalter erforderlig, kronan tillhörig mark, som står under dess omedelbara disposition; dock att, när fråga är om boställsjord eller annan åt enskild person på arrende upplåten kronojord, ersättning därför af vederbörande bör lämnas i enlighet med gällande expropriationsförordning.

Genom tillsättande af 1905 års kommitté och framläggande af förevarande proposition har Eders Kungl. Maj:t fastslagit, att här ifrågavarande angelägenhet påkallar särskilda åtgärder från statens sida. Med afseende såväl å de skäl, som af kommittén och Eders Kungl. Maj:t härutinnan blifvit förebragta, som ock å den allmänna anslutning, som kommitténs förslag i ämnet i princip vunnit från de hörda myndigheterna och kommunala representationerna, kan Riksdagen ej finna annat än att tiden nu är inne för ett sådant steg. Man torde också kunna påstå, att denna uppfattning äger stöd i en mycket utbredd folkmening.

Den åtgärd, som enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag i första hand bör vidtagas, nämligen anordnande af tillräckligt antal vårdplatser för de sjuka, finner Riksdagen fullt riktig. Riksdagen delar också Eders Kungl. Maj:ts mening, att staten bör bidraga till vinnande af detta mål.

Det har visserligen yppat sig någon tvekan, huruvida vårt land skulle äga tillräckligt många för tuberkulossjukhusvården särskildt skolade läkare för att möta det behof af sådana, som anordnandet af ett stort antal tuberkulovårdsanstalter skulle medföra. I anledning häraf tillåter sig

Riksdagen meddela, att, enligt hvad Riksdagen inhämtat, svenska nationalföreningen mot tuberkulos sedan år 1904 till läkare utdelat stipendier, i regel 6 om året, för studier af sådan vård vid jubileumsfondens sanatorier, och att föreningen läser hafva för afsikt att äfven framdeles fortsätta härmed. Det kan här tilläggas, att föreningen nyligen beslutat utdela stipendier jämväl åt sjuksköterskor för idkande af studier vid tuberkulossjukvårdsanstalter. Riksdagen finner dock denna fråga vara af den vikt, att intet bör försummas, som kan göra våra läkare fullt förtrogna med de moderna metoderna för upptäckande och behandling af tuberkulos.

Hvad ofvannämnda kommittés framställning beträffar, går denna ut på att staten skall lämna understöd till såväl anstalternas uppförande som som deras drift. Propositionen upptager förslag om statsunderstöd allenast i förra afseendet. Enligt hvad som oförtydligt framgår af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet, är emellertid förslag om statsbidrag till driftkostnaderna att förvänta till Riksdagen nästkommande år. Att staten äfven i denna del skänker sitt stöd åt kommuner och enskilda, anser Riksdagen vara en nödvändig betingelse för att striden mot tuberkulosen i vårt land skall kunna föras till ett lyckligt slut. Det i propositionen förutsatta bidragsbeloppet, 50 öre per dag och patient, synes vara det lägsta man härvid har att tänka på.

I afseende å de allmänna bestämmelserna för åtnjutande af statsbidraget har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, bland annat, att detsamma måtte bestämmas till högst en fjärdedel af den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga byggnadskostnaden, däri ej inberäknad utgift för anskaffande af byggnadstomt. Emellertid innefattar propositionen inskränkningar i bidraget i två olika riktningar. Å ena sidan skulle bidraget icke få öfverskrida 1,000 kronor för hvarje sjukplats, vederbörande anstalt beräknas rymma. Å andra sidan skulle för län eller stad, som ej deltagar i landsting, statsbidraget ej i något fall utgå till flera sjukplatser än en på hvarje tusental af länets eller stadens invånare. Den senare inskränkningen skulle dock icke gälla för Jämtlands och Norrbottens län.

I fråga om förhållandet mellan statsbidragets storlek och den verkliga byggnadskostnaden har af enskilda motionärer sådan ändring i propositionen föreslagits, att statsbidraget måtte bestämmas till högst *hälften* af byggnadskostnaden, beräknad på sådant sätt som i propositionen blifvit föreslaget.

De i propositionen i förevarande afseende gjorda kostnadsberäkningarna utgå från att statsbidraget kommer att tagas i anspråk med intill

1,000 kronor per säng, dock med nyssnämnda inskränkning i förhållande till invånarantalet. I verkligheten lär det nog i ganska många fall ej blifva händelsen, om statsbidraget är begränsadt till en fjärdedel af byggnadskostnaden. Ty till och med om man på sina ställen måste räkna med en byggnadskostnad af 4,000 kronor per säng, är det sannolikt, att denna kostnad i åtskilliga fall kommer att väsentligt nedbringas, understundom kanske med halfva beloppet och till och med därunder. Detta låter sig väl i främsta rummet göra, om redan förefintliga byggnader tagas i anspråk, men skall helt säkert på vissa håll visa sig görligt äfven beträffande nybyggnader.

De af Riksdagen här utvecklade synpunkterna böra visserligen icke läggas till grund för beräkningen af de utgifter, som statsbidraget kommer att orsaka staten, men äga däremot en afsevärd betydelse för frågan om, till huru stor del af byggnadskostnaden statsbidraget bör bestämmas. Härvid synes det Riksdagen, att med hänsyn till de kommuner, som bygga billigare anstalter — och dessa komma nog att hufvudsakligen återfinnas bland de ekonomiskt minst bärkraftiga — statsbidraget bör utgå med större del af byggnadskostnaden än Eders Kungl. Maj:t föreslagit.

Att fastställa statsbidraget till hälften af byggnadskostnaden torde icke vara förenadt med någon risk eller olägenhet i öfrigt, under förutsättning att i enlighet med propositionen det villkoret bestämmes, att bidraget icke må öfverstiga 1,000 kronor för hvarje sjukplats vederbörande anstalt beräknats rymma. Om denna inskränkning bibehålles, behöfver ej heller statsbidragets bestämmande till hälften af byggnadskostnaden medföra någon väsentlig förändring i de af Eders Kungl. Maj:t gjorda kostnadsberäkningar i denna del.

Eders Kungl. Maj:t har slutligen äskat medgifvande af Riksdagen, att landsting, kommuner, föreningar och enskilda må utan kostnad eller årlig ersättning på de villkor i öfrigt, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, undfå upplåtelse af för anläggning af tuberkulossjukvårdsanstalter erforderlig, kronan tillhörig mark, som står under dess omedelbara disposition. En sådan upplåtelse skulle bero på pröfning af Eders Kungl. Maj:t i hvarje särskildt fall. Rätten till upplåtelse skulle afse jämväl boställsjord och annan åt enskild person på arrende upplåten kronojord. För sådan jord skulle emellertid af vederbörande lämnas ersättning i enlighet med gällande expropriationsförordning.

Rörande denna fråga tillåter sig Riksdagen erinra därom, att genom Riksdagens beslut 1898 kronojord uppläts för jubileumsfondens nuvarande tre sanatorier att af sanatoriestiftelsen med full äganderätt disponeras. Lika litet som någon erinran då gjordes från Riksdagens sida mot mark-

upplåtelse, torde den nu föreliggande frågan böra gifva anledning till någon principiell anmärkning. Då därjämte den förmån, propositionen på denna punkt afser att bereda de vederbörande, som ämna inrätta tuberkulos-sjukvårdsanstalter, med säkerhet kan väntas komma att underlätta och påskynda anskaffandet af det erforderliga antalet vårdplatser i landet, har Riksdagen ansett goda skäl förefinnas för ett bifall till propositionen jämväl i denna del. Den här ifrågavarande förmånen synes, för åstadkommande af en jämnare fördelning af densamma, i främsta rummet böra tillkomma landstingen. I detta sammanhang bör jämväl tagas i öfvervägande, huruvida icke militära lägerplatser, som icke vidare användas för sitt ändamål, lämpligen kunna tagas i anspråk för tuberkulossjukvårdsanstalter.

Beträffande det i propositionen framställda förslaget rörande statsbidrag till uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter har Riksdagen vidtagit ändring allenast i en punkt, nämligen i afseende å förhållandet mellan beloppet af statsbidraget och byggnadskostnaden, i hvilket afseende Riksdagen beslutat en ökning från en fjärdedel till hälften af nämnda kostnad. Mot de kostnadsberäkningar, som i propositionen blifvit gjorda, och det belopp, som för år 1909 för ändamålet äskats, har Riksdagen ej någon erinran att göra. Det torde emellertid härvid icke böra lämnas oanmärkt, att anslaget, som för nämnda år kan antagas blifva fullt tillräckligt, framdeles kan behöfva ökas, för den händelse att, såsom antagligt är, maximibeloppet, 1,000 kronor per sjuksäng, i anledning af den af Riksdagen beslutade ändring skulle komma att tagas i anspråk i något större utsträckning än i Eders Kungl. Maj:ts förslag beräknats. Sammanlagda beloppet af statsbidragen kan härigenom närma sig 4,600,000 kronor i stället för af Eders Kungl. Maj:t beräknade 4,000,000 kronor.

Därest besparingar till äfventyrs skulle komma att göras på det anslag, som för 1909 må varda anvisadt, förutsätter Riksdagen, att förslag om dessas användning framställes i propositionen i ämnet till nästkommande års Riksdag.

I öfverensstämmelse med hvad ofvan anförts får Riksdagen tillkännagifva,

att Riksdagen

1:o) till bidrag för uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosafdelningar på andra sjukvårdsanstalter, på extra stat för år 1909 anvisat ett belopp af 400,000 kronor;

2:o) i afseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande af ifrågavarande statsbidrag beslutat:

a) att, innan statsbidrag beviljas, anstalten skall vara till läge, plan

och ritningar pröfvad och godkänd i den ordning, Eders Kungl. Maj:t bestämmer;

b) att statsbidraget må bestämmas till högst hälften af den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga byggnadskostnaden, däri ej inberäknad utgift för anskaffande af byggnadstomt, dock med den inskränkning,

att statens bidrag icke må öfverskrida 1,000 kronor för hvarje sjukplats, vederbörande anstalt beräknas rymma, samt

att för län eller stad, som ej deltagar i landsting, statsbidrag ej i något fall må utgå till flera sjukplatser än en på hvarje tusental af länets eller stadens invånare, med undantag beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där statsbidrag må utgå för hvarje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet;

c) att statsbidrag må utbetalas först sedan vederbörande anstalt blifvit afsynad och godkänd; och

d) att Eders Kungl. Maj:t i öfrigt må föreskrifva de bestämmelser och villkor, som för statsbidragets åtnjutande kunna finnas lämpliga att stadga; samt

3:o) medgifvit, att landsting, kommuner, föreningar och enskilda må, efter af Eders Kungl. Maj:t i hvarje särskildt fall verkställd pröfning, utan kostnad eller årlig ersättning på de villkor i öfrigt Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, undfå upplåtelse af för anläggning af tuberkulos-sjukvårdsanstalter erforderlig, kronan tillhörig mark, som står under dess omedelbara disposition; dock att, när fråga är om boställsjord eller annan åt enskild person på arrende upplåten kronojord, ersättning därför af vederbörande bör lämnas i enlighet med gällande expropriationsförordning.

Stockholm den 30 maj 1908.

Med undersätlig vördnad.